

Este de done ori in septimana: Joi-a si Dominico'a; era candu va pretinde importantia materieloru, va esti de trei seu de patru ori in septimana.

Pretiuu de prenumeratiune,
 pentru Austria:
 pe anu intregu 8 fl. v. a.
 „ diugetate de anu 4 fl. v. a.
 „ patrariu 2 fl. v. a.
 pentru Romania si strainetate:
 „ anu intregu 12 fl. v. a.
 „ diugetate de anu 6 fl. v. a.

ALBINA

Prenumeratiuni se facu la toti dd. corepondinti ai nostri, si de a dreptulu la Redactiune Stationgasse Nr. 1, unde s'au se adresa si corepondintiele, ce privescu Redactiunea, administratiunea seu expeditura; cate vor fi nefrancate, nu se vor primi, era cele anonime nu se vor publica

Pentru anunturi si alte comunicatiuni de interesu privat — se raspunde cate 7 or. pe linia; repetiri se facu cu pretiu scadutu. Pretiuu timbruu cate 50 or. pentru una data se antecipa.

Invitare de prenumeratiune

la
„ALBINA“
 pentru alu IV-lea patrariu de anu, ce incepu la 1. optovre. Pretiurile si conditiunile remanu cele de pana acuma, precum se vedu insemnate in fruntea foii. —
Redactiunea.

Telegramu.

Sibiu, 28 opt. n. 8 ore, 30 m.
 Congresulu ieri cu tota solenitatea deschisu. Comisiunile verifica, intempinandu multe contestari si dificultari — pentru neregul aritate. Babesiu.

Budapesta, in 28 oct. n. 1874.

Diu'a desteptarii dora va fi sositu si ea, caci s'a ivitu ora desilusionarii si a sunatu si clipita necesurilor!

Siepte ani de dile trai in desmerdari si vena dupa utopie — fiulu retacirii. Infumuratulu de Magiaru pareu a nu intielege si nu voia a asculta si urma svaturile binevoitorie ale sufleteloru devotate patriei comune. Guvernele magiare de la 67 incoca orbeara, fora esceptiune. Ele traia in orb'a credintia, ca Ddieulu unurescu vre se le ajutore la indeplenia si a celoru mai nenaturali fapte: magiarisarea cu fortia a tota suflarea omenesca de pre pamentulu Ungariei si apoi — prin cutropirea elementeloru demagiare in caldarea unuresca — ele se lasara a fi insielate de speranti'a, ca vor pote mediloci, ca vip-timele loru se se insufletiesca, pentru a lucra fora astemperu la crearea fericirii sugrumatoriului. Acestei ideie — daca este iertatu a porechi asiá acestu fetu alu utopiciloru nostri — au sacrificatu stepanii dilei si presintele, si viitoriulu Ungariei: nemica n'a fost naintea loru asiá de santu si neviolabile, ca se nu fie jertfitu acestui idolu.

Istoria fu poveste nepretiuata naintea orbiloru si surdiloru. N'au voitu se audia si s'au feritu a vede Stepanii, ca planulu loru e utopia, de ora ce essecutarea lui li pestrece poterile si se res-

boiescu cu legile naturei; remasere deci sermanii in credinti'a, ca Ddieulu unurescu va face cu ei minuni, uitara inse ca Ddieu nu numai nu se intovaresiescu cu peccatosulu, ci inca lu-paresescu si lasa peririi, daca nu va a se pocai. Patiani'a propria e trista invetiatura, inse e singurul leacu pentru desteptarea Stepaniloru de la noi.

Pedeps'a peccatulu nu intardia pentru vecia. Nu odata au si semtitu domnii urmările peccatulu, fora a se pocai. In alu optulea anu alu atotu-potentiei inse se lovira cu capulu in gardu, caci domni'a de siepte ani storse totu suculu tieriei, aduse tote sufletele nestricate pana la pragulu nemultiimirii si chiar alu desperarii, si inghitise si urmele celui mai micu creditu a patriei, pana si din cele mai ascunse anghiuiri ale Europei. Au ajunsu domnii prin acest'a la sepa de lemn, si nu mai potu a-si continua si duce in indeplenie planulu. Neorientarea si confusiunea fu mare in crerii celoru ce tienu freneloru tieriei unuresci.

Unu Moise inse li resari Unguriloru, in mediloculu necesuriloru. Nasdravenulu Colomanu Ghyczy — tramesu alu Ddieulu unurescu — avea ca intr'o sucitura de mana se tomesca totu ce s'a facutu reu in optu ani de dile. A si lucratu omulu nostru multe dile si multe nopti la opera lui Sisyphu, si lumea incepea a se pregati se vedea si audia minunea minuniloru, caci se latise faim'a ca bugetulu Ungariei pro 1875 se va presentata fora deficitu!

Or'a desilusionarii s'a ivitu si clipita necesuriloru a sunatu. In siedinti'a de astadi a Svatulu tieriei unurescu — ni veni betranulu Ghyczy se ni spuna si arete minunea. Multa ostenela va fi pusu omulu, caci scia tote de rostu, si n'avea dinaintea sa decatu o chartiutia, — d'apoi aceea si era negra-negrutia, totu de numeri.

D'apoi sciti ce ni-a spusu alesulu si ce ni-a svatuitu se facemu? —

Stamu reu forte reu — ni spune Ghyczy; caci peccatulu cu intr'ga lui tortura s'a totu adunatu si strecuratu de

la 67, din anu in anu pana acu, si de astadi numai potemu trai, fora de a esspia peccatulu prin mari jertfe. Doue-spre-diece pedepse ni spune Ghyczy, ca trebuie se primesca tier'a, pentru ca se ierte Ddieu peccatele domniloru si se-i mai lase in stepanire, er aceste pedepse trebuie se le suporte tier'a cu tota bunevointi'a si acurateti'a, fora a se inderetnici barem cineva, caci altu-feliu e vai si amaru de Stepani.

Se vorbimu mai chiar. Ghyczy areta ca cass'a statulu e plina — de detorie, si ca nu mai avemu necaiurea creditu; fora de bani inse domnii nu mai pot stepani popularu. De aceea Ghyczy recomanda Svatulu tieriei, ca se primesca doue-spre-diece proiepte de lege ale sale, prin cari elu cere contributiune noua de la totu cetatianulu, fora a i lasa ceva neatinsu. Noi am atinsu acele proiepte de lege ale lui Ghyczy in nrulu precedente, si am aretatu, ca de aci nainte trebuie se platimu dare pana mai si dupa apa si dupa aeru. Insemnamu inca aci, ca Ghyczy mai presentata unu proieptu de lege, prin care cere ca — dupa fiecare florintu de dare dirapta, se se mai solvesca inca 5 cr., ca adausu.

Apoi vini si ni spuse Ghyczy, ca si daca se vor primi tote aceste legi de dare, — totusi bugetulu tieriei pro 1875 se va presentata cu unu deficitu de 27 1/2 milioane de florenti!

Parintii patriei remasera amutiti, candu audira din gur'a alesulu mantuiitoriu, ca nu-i scapare, decatu storcendu-se si ultimulu picuru desange din vinele popularu. S'au facutu economisari mai in tote ministeriele, dar — numai cu cruceriulu; in ministeriulu culteloru si alu honvediloru inse nu s'a facutu nici o crutiare, caci cel'a are de problema magiarisarea scoleloru peste totu, er cest'a are se formede o armata tare unuresca, prin carea se sugrume ori ce semne de nemulti amire! Nepotendu-se obtiene inse unu resultatu favoritoriu din economisari, s'au recomandat multime de dari noue, desi popularu nu mai pote suportata nici cele vechi. Er pentru ca darile noue se se pota aduna, se dispunu cele mai ne-

milose mediloce de essecutiune, si candu acestea nu ar ave resultatulu doritu — Ghyczy se ingrigi, ca se nu suferu cass'a tieriei, ce e in man'a domniloru, dispunendu adeca prin unu proieptu de lege, ca daca in vr'o comuna nu s'ar aduna contributiunea de la toti lucuitorii in decursulu anului, atunci cu finea anului se fie silita comun'a se solvesca darea acelor'a, cari n'au solvit'o!!

Bucurati-ve deci popora, caci svatulu tieriei are se ve croiesca mare fericire, dupa planulu lui Ghyczy!!

Lumea scia si noi inca am spusu, ca mantuire nu pote fi pre langa politic'a de pan' aci. Parintii tieriei credeau ca alesulu loru e tramisulu ceriulu si ca va face minuni. Ghyczy inse areta, ca — pre langa sistem'a de pana aci — mantuierea domniei se pote ajunge numai prin uciderea popularu materialmente si de aci si spiritualmente.

Continuarea acestei politice deci duce tier'a la prapastia. Momentanu — ce e dreptu — e ajutata cass'a tieriei prin imprumutulu din grati'a Rothschildiloru; viitoriulu tieriei inse se prevede a fi periclitatu, caci e usioru a pune dari, inse e greu a le plati, daca nu-i de unde, — si e usioru a ordina essecutari nemilose, inse ele producunemultiimire, desperare si! Asiá ni spune trecutul, la tote poporele.

Nu darile noue sunt mediloculu d'a scapa statulu de prapaste, domniloru de la carma, ci parasirea politice sugrumatorie de popora. Aci e salutea statulu. De acea noi nu recomandamu doue-spre-diece legi de dare, sfasiatorie si sugrumatorie, ci ceremu de la patriotii adeverati se introduca numai o specia de dare: — parasirea politice conduse de utopie si indestulirea poporeloru. Daca se va urma acest'a, cass'a statulu va fi destulitoria si popularu mangaiatu.

Nu domni loru magiari, nu mergeti pe calea cea adeverata. Dlu Ghyczy v'a aretatu, ca — pentru a domni dupa politic'a de pana acu, se cere uciderea popularu, er voi corsiliari ai tieriei, ati remasu muti si lesinati la graiulu profe-

FOISIORA.

Arderea cadavreloru.

(Discursu pronunsiatu in Adunarea gen. a Asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a popularu romanu, tinuta la 10 augustu 1874, in Deva.)

Trei profesori medici italieni: Polli in Milanu, Gorini in Lodi si Brunetti in Padua pusera de curendu in miscare spritele muritoriloru prin o ideia, ce tinde a reforma o datina, carea de mii de ani e practicata la tote poporale, cari au ajunsu la ore-si-care gradu de civilizatiune. Intr'ga presa europea, barbati de competintia speciale, institute de acestasi natura, numeroase brosiure destinate popularu, in fine chiamati si nechiamati, fie care din alu seu punctu de vedere, ici cu o satisfactiune triumfatoria, colu cu unu scepticismu rece, mai incolo cu o fanatica gróza — ni vestescu ca suntemu in ajunulu unei importanti reforme sociali, ca adeca ni-se vor arde corpurile!

Facia de acesta resolutiune a spiriteloru, de care e cuprinsa intr'ga lumea civilizata, se vedemu o parte a ei, natiunea romana care atitudine si-a luatu? —

Nici un'a! O mórta nepasare este totulu ce observamu in sinulu acelu popularu, care

se lauda de faldia descendintia de la o glorioasa ginte, la carea — ideia, acum resuscitata de ratiunea sanatosá, era generalisata si ocupá locu intre datinile, dintre cari noi multe amu pastratu paua in diu'a de astadi.

Fie ca ideia arderii cadavreloru inca nu e destulu de copta, fie ca in fapta nu e nici unde introdusa seu ca dora noi romanii din principiu nu ne insufletimu pentru dens'a, o nepasare atatu de letargica totusi nu ni ar pote fi spre lauda, caci acest'a ar dovedi, ca nu suntemu in curentulu eveniminteloru, si acest'a este analogu cu regresulu!

Aduncu miscatu de acestu frapante adeveru, cutesu a incerca se atragu asupra acesteii cestiuni atentiunea romanimei, adunate aici la nobilulu indemnu alu asociatiunii transilvane, carea in aceste timpuri de nevoi este fal'a si mangaierea intregi romanimi de din coce de Carpati!

Inainte de ce trecemu la meritulu temei, fie-mi permis a ne oprí putientelu la moment — osulu actu alu mortii. —

Sórtea tuturoru corpuriloru organice culminedia in disolutiune. Astfelu numimu acelu stadiu de transitiune, in care elementele, cari au compusu intregulu, — relasandu legatura ce le a conciliatu, adeca puterea vitale, — se descompunu, incetendu astfelu

tote functiunile loru. Omulu ca organismu urma legiloru aceleiasi nature. „Candu s'a stinsu ultim'a schintea de viétia, si candu a incetatu si intiepenitu cadavrulu, atunci se incepe o noua lucrare. Germenii vii, cari s'au sporitu pe de asupra, precum si in internulu cadavrulu, se desvolta, se multiescu, strabatu in tote particelile organismulu, si acolo operedia o descompunere completa a tieseturiloru si sucuriloru; acest'a e putrediuena.“*) Cu alte cuvinte: organismulu in acestu stadiu se disolve in ultimele elemente chemice, din cari era compusu, si acesta numai dupa estrem'a enervare a puterei vitali. Ce va se dica acesta putere vitale, carea in essinti'a ei nu o cunoascemu, ci numai ne vedemu siliti a o privi ca o putere sublime, supra frésca, neveduta — dar la tota clipita simtita, carea creedia, sustiene si derima. Acest'a este bastea religiunei Brahmiiloru, cari credu intr'unu Domnedieu creatoriu, Brahma, in altulu conservatoriu, Visnu, si in alu treilea derimatoriu Siva. Acesta eterna lege a naturei a datu nascere si credintiei despre emigratiunea sufleteloru, caci din materi'a pravusita a omulu — crescu si se nutrescu alte corpuri organice: plante, animale.

*) Fernande Papillon „Physiologie de la mort“, in Revue des deux Mondes 1873.

Devenindu omulu prin mórte nu numai nefolositoriu celoru remasi in viétia, ci chiar stricatosu pentru densi, delaturarea lui din sinulu acelora, intra cari nu mai ave locu o impune in sa-si natur'a lucrulu. Asiedierea, respective delaturarea cadavreloru omenesci, s'a practicatu in mai multe moduri. — In timpurile cele mai betrane, la poporale din lumea vechia, si anume la Egipteni, aflamu practicata cu predileptiune imbalsamarea mortiloru. Fanatic'a iubire ce domnia in viétia patriarcala la poporale biblice — mai vertosu fatia de capii familiari, nu incota nici dupa mórtea acestora, ci se manifestata prin aceea, ca cadavrele loru nu le lasau urmarii se putrediesca, ci se nisuiu a-le conserva celu putienu in form'a loru esteriore catu se pote de indelungatu. Posibile era acest'a cu atatu mai vertosu, caci erau in posesiunea unui medilocu noua necunoscutu, carele asecura conservarea figurei pentru sute de ani!

Mai tardiu, aflandu ca acestu modu pretinde timpu multu si spese enormi, Egiptenii avisati si de imprejurari locali, precum clim'a cea ferbinte etc. introdusera mimificarea. Corpulu lipsitu de viétia se asiedia adeca intr'unu arbore scorburosú seu in altu vasu potrivitu, unde apoi arsiu a sorului, seu inalt'a temperatura a aerulu atmosfericu, medilociá

ticu alu alesului vostru, si prin această ati recunoscut gresielă vöstră.

S'a ivitu asiädara öra in care v'ati convinsu că alesului vostru nu pöte face minuni ne mai pomenite, — si a sunatu clipit'a, in care vi s'a potutu implé sufletulu — daca mai aveti sentiu — de necesuri, vediendu, că pentru indeplineria utopielöru vöstre se cere, in schimbu, jertfiera poporului.

De ar fi sositu inse cu acestea si diu'a desteptării — nainte de a fi siliti se audimu sunandu — finis Hungariae!! —

Pedéps'a de mörte in proieptulu de lege criminală.

(„Le plus beau vöeu que l'on puisse former pour les progrès de l'humanité, c'est que de siècle en siècle les législateurs qui se succèdent, les uns aux autres se traitent toujours a plus juste titre de barbares.“ *Matter: De l'influence des moeurs sur les lois.*)

(„Celu mai frumosu vötu, care se pöte redica pentru progresulu umanității — e, că din seculu in seculu legiuitorii ce se succede, unii pre alții se tratădia totu cu mai justu titlu — de barbari.“ *Matter: Despre influența moravurilor asupra legilor.*)

Intre multele proiepte de lege, ce delocu dupa deschiderea ultimului periodu legislativu dela 1872/5 sunt se se presente Camerii reprezentative a Ungariei, spre desbatere si votare constitutiunale, unulu e de suprema, ba — pentru Ungaria, de opocale insemnătate, atātu in privinti'a voluminosității, cătu si in privinti'a cuprinsului seu: Proieptulu de lege criminală, unu opu, la care cinci ani s'a lucratu in ministeriulu de justitia si in comisiuni de specialitate, si facia cu care in privinti'a contienutului seu specificu si a insemnatei culturale morale, töte celelalte agende legislative sunt de insemnătate mai subordnate; căci prin acestu actu legislativu se definescu si statorescu in modu pragmaticu drepturile suveranității de statu asupra cetatienilor. In această lege nu se tratădia despre drepturi private, in privinti'a carora cetatienii potu procede intro sine dupa priceperea, interesulu si liber'a vointia a lor, ci e vorb'a de drepturi publice, de drepturi, ce au a se acordă potörii de statu asupra ömenilor, intru scutirea drepturilor lor private si intru pedepsirea faptelor punibili, dupa ideia dreptului si a dreptății.

Auspiciile, sub cari se va presentă acestu proieptu de lege corpului legiuitoru, sunt favorabili, pentru că barbatulu care va substerne vastulu opu spre desbatere si votare si care inca a luat parte activa la creiarea opului, este D. *Todoru Pauler*, (precum am intiesu din parte destulu de competent, romanu de origine,) ori cum inse — astadi cea mai mare capacitate pe terenulu teoriei dreptului criminalu in Ungaria. Döue dieci si optu de ani a propusu densulu dreptulu criminalu la Universitatea de Pesta, si in anulu ultim alu profesoriei sale, am avutu si eu onörea, a-lu vedé si ascultă, ca discipulu alu seu, prelegendu tocmai din acestu studiu, si — mi-aducu bine aminte cu căta placere si — ce

mare atentiune, ba chiar cu pietate i ascultămu propunerea — intr'unu modu adöveratu clasicu, anume ödeniora — despre un'a dintre cele mai importante cestiuni a dreptului criminalu, a unei cestiuni in urm'a naturii sale controversate, dela inceputulu secului presente — förte, dar förte multu discutate, a cestiunei despre pedéps'a de mörte, cea mai grea pedéps'a, la care potörea de statu pöte se supuna pre cetatieni.

Multu doriäm se potu coti proieptulu de lege criminalu de sub intörebare — inca nainte d'a fi elu presentatu camerii legislative, inse — n'am fost in stare a mi-lu procură; pentru că domni dela ministeriulu de justitia nu-lu dau nici pre bani grei, de cătu numai accelora, carora ministriulu a aflatu de bine, a-lu transmite confidentialmente si ori si cum — ex officio, pentru aflarea opiniiloru. Se intölege deci, că eu, in privinti'a cuprinsului materiale alu opului, nu potu se dicu nemica pozitivu si specialmente; si deca totusi cu l'am luat de tema a acestoru öire, este că — cogitandu asupra mării importantie a lui si adöcandu-mi aminte de prelectiunile lui *Pauler* din dreptulu criminalu, am presupusu că in acestu proieptu de lege se va sterge pedéps'a de mörte, de öra-ce in frumösele sale prolegeri despre această pedéps'a, celebrulu profesore, acü ministru alu dreptății, pledă resolutmente contra pedepsei capitalu, alaturandu-se si elu cu parerea sa individualu lui *Beccaria*, lui *Bentham Feuerbach*, acestoru apostoli pentru umanitatea pedepselor criminali; — da am presupusu, dar — n'am insielatu, căci — dupa informatiunile ce am primitu din parte competente, pedéps'a capitalu — nu este eschisa din opulu ministeriulu de justitia, ci ea este se se sancțiune de nou.

In töta teoria dreptului criminalu, precum atinsu si mai susu, nu este cestiune atātu de multu discutata, si — totusi atātu de controversa, ca si cestiunea pedepsei de mörte. De candu datădia istoria statelor culte, problem'a pedepsei de mörte a fostu o munca grea si — plina de ilusuni. Candu unii dibaci juristi erödeau a o fi resölvitu, proclamandu prin deductiuni din teoria dreptului criminalu stergerea pedepsei de mörte: atünci se redicau altidibaci, infrangendu argumentele celoru d'antai cu argumente asemenea de tari, derivate totu din teoria dreptului criminalu.

O sminta cardinalu si principiale a partideloru extreme in dreptulu criminalu — este: *manecarea dintr'o teoria gresita, din teoria absoluta, seu din cea relativa, aceea cautandu si aflandu justificatiunea pedepsei in ideia dreptului, in natura faptei contrarie dreptului, in categoriculu imperativu, precum a facutu Kant, — öra această, (cea relativa.) in scopulu ce are a se realiză prin pedéps'a, conformu postulatelor mintii si ale dreptului. Ambele aceste teorii sunt unilaterali, si — ca atari combatute in timpulu nou de cei mai mari criminalisti, adöverulu dovöduindu-*

se si aci, ca si mai in töte cestiunile controversate, in *mediulu de auru*, in apretiuivöa cuvenita a adöveruriloru din ambele teorii, in asiä numita teoria a dreptății ömencesi seu civili, fundata scientificamente de marele criminalistu francesu *Pelegriu Rossi*.

Dupa această teoria, fundamentulu pedepsei este — *ideia dreptății*, carea pretinde, ca pentru crim'a comisa, se se pedépsäca *numai si numai faptuitorulu*, si acest'a — *dupa gradulu subieptivu si obieptivu alu culpabilitätii sale*. Dupa ce inse omulu traiescu in statu, öra problem'a potörii de statu, carei se dă dreptulu d'a pedepsi, se cuprinde in realizarea scopului statului — mantinerea securității de dreptu si cultivarea intereselor spiritali si materiali: — urma că midilöccle silitörie, efectuivörie de pedéps'a, sunt numai intr'atät'a rationabili si drepte, intru cătu sunt necesarie; öra de aci urma mai departe că: *revindicta crimei, adeca resplătirea seu pedepsirea crimei cu unu reu asemenea reului cauzatu prin crim'a, (d. e. celu ce a acösu öchii de apöpelu seu, acelaia asemenea se se scöta öchii; seu — precum din retacire propunöca Kant, la unele crime, că buna öra — acela, care a facutu sila unei muiere, se se castredic.) n'are base rationabile. Seu cu alte cuvinte, si ca se intöbuintiediu vechiulu terminu juridicu: *Lex talionis* nu coresponde tuturoru postulatelor dreptății si ca atare deci — este condamnata. „La loi de talion ö jöge.“ (*Rossi*.)*

Rationamentulu, cu ori ce crim'a se se pedépsäca dupa principiulu „*talionis*“, fia materiilminte, fia formalmente, si asiä dara — crim'a capitalu se se resbune prin pedéps'a capitalu, anume, nu e bine fundata si stă in contrastu cu teoria ömendati'a, resp. corectionale, a dreptului criminalu, teoria acceptata de mai toti criminalistii si de toti filosofii, fiindu ea scösa din filosofia si spriginita de rationu de statu. „*Ratio videtur, quod poena constituitur in emendationem hominum.*“ (*Paulus*.)

Si — considerandu, că conditiunea fundamentale a tuturoru bunuriloru omului e — vieti'a, de öra-ce numai traindu si-pöte omulu realiză destinatiunea, care realizare este scopulu, este rationu essistentiei statului, urma că: *pedéps'a de mörte, in stări normale ale statului, nu e justificabile*, si inca cu atät'a mai putienu, cu cătu potestetea de statu are alte modilöce si alte moduri pentru pedepsirea cetatieniloru factori de crim'e. (Cei statulu, ca organismu morale, infüitiatu si sustienutu de ömeni numai si numai pentru realizarea destinatiunii lor, n'are mai multu dreptu de pedepsire asupra cetatieniloru, decâtu atät'a, cătu e necesariu intru mantinerea ordinei sociali si dominerea dreptului si a dreptății; spre această inse ajunge imposibilitatea culpabilei prin despoierea lui de libertate si prin pedéps'a de carcere intr' unu gradu, correspundictöriu gradulu subieptivu si obieptivu alu crimei.

Sublimu pledau *Cesare Beccaria* si *Feuerbach*, acesti barbati epocali in dreptulu criminalu — pentru stergerea pedepsei de mörte. Ei, si multi alti criminalisti de frunte, au demonstratu contrarietatea acestei pedepso cu principiile fundamentale ale dreptului criminalu si cu rationu de statu; pentru că — precum frumosu dice *Beccaria*, potörea criminalu, potörea d'a pedepsi, fiindu öfinti'a suveranității de statu, ea deriva din *tractatulu fundamentale civile*; inse această nu se pöte estinde asupra vietiei civiloru, ca asupra unui bunu neinstrainabile. Ba, civii la inchieriarea tractatului — dupa ideialu, nici n'au potutu vré se-lu estinda asupra vietiei lor; pentru că ei au creiatu statulu pentru asigurarea drepturiloru si pentru cultivarea intereselor lor, prin urmare nici prin minte nu li-a potutu trece, se abdica de conditiunea fundamentale a acelora, de *dreptulu de vieti'a*. Apoi förte fundata este intöbarea lui *Feuerbach*, celui mai mare criminalistu neamtü, că: are öre statulu, in genere, vr'unu dreptu asupra vietiei civiloru sei, ca asupra unui bunu ce acostia nu-lu au dela elu?!

Pedéps'a de mörte, aföra de aceea, că dupa teoria dreptății civili nu e justificabile, — nu e nici cu scopu; precandu statulu, ca organismu rationale si morale, trebue se face töte ce face, intöcmai sengurateculu individuu rationale, cu scopu si rationu. Si — cumca pedéps'a de mörte nu e rationale, aceea se demüstra parte cu logile psihice, parte cu date experimentalu. Căti ömeni nu-si poftescu mörte iute, fora doreri mai lungi! De unu timpu incöce, in Austro-Ungaria sinuciderile se sporescu din anu in anu totu mai multu; dovöda e a multu mai usioru a abdica chiar de vieti'a, decâtu a patimü timpu indelungatu. Apoi pessimistii, cu *Schopenhauer* in frunte, tönu vieti'a in această lume de o continua patimire si suferinti'a, ö mörtea de rescumperare din iadulu de pre pamentu. — Statistic'a criminalu universalu ni aréta, că prin aplicatiunea pedepsei de mörte, nu numai că nu s'au imputienatu crimele capitalu, ci din contra s'au immultitu. Sublimulu Monarchu *Iosifu alu II-lea*, stergendu pedéps'a de mörte, numerulu crimelor capitalu s'a micioratu, öra dupa mörtea lui, reintöcödu-se această pedéps'a, acele crime örași s'au sporitu. Pre langa această, si abstragendu dela celelalte multe argumente in contra pedepsei de mörte, esperinti'a a dovöditu pedéps'a de mörte — *ne-necesaria*, atātu obieptivmente, cătu si subieptivmente. Obieptivmente pedéps'a de mörte nu e necesaria, pentru că sunt alte specie de pedéps'a, cari in privinti'a eficacității o potu suplini deplinu, fora ca in contra acelora se se pöta face atätea exceptiuni si asiä de fundate, d. e. mörtea civile si deportatiunea pre unu timpu mai lungu, incarcöarea grea, adeca cu munca, pentru lungu timpu, de 15—20 de ani. Subieptivmente de asemenea nu e necesaria pedéps'a capitalu, pentru că culpabilele, depravatu in töta fiinti'a sa, nu

evaporarea tuturoru suenuriloru cadavrului si remanea o massa compacta, tiépana si uscata, care se numesc *mumia*. Astfelu de mumie se potu vedé in töte museele antropologic; aspectulu lor inse nu erödu se insuffe vre-o pietate europeanulu.

Cumcă arderea cadavreloru in Egiptu nu se practică — e förte naturale, candu consideräm marea lipsa de lemn de care suferu aceea tiéra. Ör immörmöntarea in solulu celu ferbinte si nisöposu ar produce, probabilitmente, acelasi efectu alu mumificatiunei.**)

II.

Intierinarea (immörmöntarea,) seu asiädarea in pamentu a mortiloru, este o datina dintre cele mai vechi, si e cea mai respandita. In ovulu vöchiu ea erä practicata mai vörtösu de övrei. Si la Romanii vechi öra odatu in usu, dar cultulu cadavreloru in fine degenerate intr'atät'a, in cătu ele se immörmöntau in modilöcculu cetätiloru, ma chiar le pastrau balsamate si prin case. Urmarea acestei proceduri nenaturalu — a fostu caus'a, că Roma fü

** Emeritulu profesore Dr. Arányi, in cursulu prelegeriloru sale din anatomia patologica ni-a aretatu mumia unui capitänu immörmöntatu in Buda, pe unu locu nisöposu, in cost'a unui dealu ce erä continua in faci'a sörelu. Acelu capitänu fü — pare-mi-se dupa 50 de ani desgropatu si ca unu fenomenu rar in Europ'a transportatu si apoi asiädatu in museulu patologicu alu universității din Budapösta.

bantuia de o ciurma teribile, candu apoi intierinarea se öpri si se decretă prin lege arderea cadavreloru in genere. Pentru crestiniä cöi d'antai immörmöntarea erä förte bineprimita, căci se potea indeplinü fara nici unu scömotu. *Isusu* insusi fiindu immörmöntatu, generalisarea datinei de intierinare la popörale crestine usioru o potömu esplică. Fie care crestinu vöitä a se impartesi de aceleasi ceremonii, de cari a avutu parte Salvatoröle seu; mai tardiu ea trecü in cadrulu cultulu religiosu, de si urme despre aceea că *Christosu* ar fi impusu seu recomödatu macaru canduva intierinarea — nu se afla in scriptele sante. Mai in urma immörmöntarea se sustienea pentru a se face possibile inviereä, castu candu aceea putere, care e capace a insufflä vieti'a in putregaiu nu tocmai asiä ar poté inviä ori ce materia mörta, sub öri care alta forma.

Dara se cercäm, cari sunt motivele, ce au potutu revoltă spiritele invetiätoru, si ale tuturoru ömeniloru desöcepti, contra unei datine de mii de ani öscöritata?

Reflectandu la multii si grei neconvöcienti, cu cari e impreunata intierinarea cadavreloru, si pre cari numai progresulu secului nostru ii-a potutu descöperü si apretii dupa valörea lor, — nu seimu careia se i insusimu momentuositatea cea mai

mare. — *Salubritatea* publica este fara'ndöiela ce ni atrage in prim'a linia atentiunea. Acest'a fiindu din anu in anu totu mai cumplitu atacata, a pusu in miscare intregulu corpulu alu barbatiloru de specialitate, din töta lumea. Dar cum se nu, candu morbi sporadic — devinu epidemici, öri cei epidemici — devinu locali! Coler'a, plag'a infricösiata a nöstra, carea mai de multu numai rarü vönü se-si scöcere vöptimele, acelu morbu epidemicu in dieceniulu din urma pare a fi devenitu pentru Europa *endemicu*; se pare a-si fi mutatu inspaimantatoriulu cuibu — la focalariulu cultöriei. Aföra de aceea Ungaria, Transilvania, Romania, va se dica teritoriulu locuitu de romani, sunt mai in ficare anu bantuie de *friguri tiföide, intermittenti* etc. — Sciinti'a mediciniä fatia de acestea desastro parö ilusoria si increderea poporului in medici scade din ce in ce. Intro astfelu de imprejurări ce mirare se fie, deca si corecurile mai nalte s'au implutu de grija pentru sörtöca popöraloru, de cari ele au lipsa, ca se-si molcomöscä plucerile, vediendu-le macelate prin feru si focu, öri nu in timpu de pace decimate prin epidemie. Dösele epidemice puseru in miscare pre toti invetiätii compatinti, căci guvernatorii destineloru popöraloru au inceputu in fine a recunöce, că pentru igien'a (sanatatea,) publica trebue facutu mai multu. Chiar acü si-

continua activitatea unu congressu internatiunale alu mediciloru in Viena. Astu-feliu s'au pusu töte puterile in lucrare, pentru eruarea si delaturarea causeru, cari bantuie atätu de multu sanatatea cetatieniloru. —

Accumularea cadavreloru ömencesi, la câteva urme sub scörtii pamentului, s'a dovöditu de un'a dintre capitalile cause pentru deströgerea sanatätii, cu deosebire inse unde numerulu locuitoriloru e mare. Emanatiuni pestilentiali se respandescu din cimiterie, cari otravöscu — cu incetulu, dar intr'unu modu cu atätu mai eficace. —

Se cercäm acü mai de amenuntulu cum devinu „*holdöle Domnului*“ focalariu de infectiune pentru acci fii ai lui, cari inca n'au intratu in sinulu lor?

Öta cum:

Cadavrulu se asiädä in o adöncime de câte-va urme, si apoi se astruca, inchidöndu-se cu densulu si o cantitate de aeru atmosfericu, care a intratu in cösciugu, cripta etc. Column'a de tierina pröspeta si rarita in urmarea separei, de ploii si zapada devine curendu sböuta pana in adöncime; tierin'a umeda incepe a evaporä. temperatur'a intr'ins'a creste si apoi corpulu omului seu animalului espusu, infüitielöru reunite a aerului, apoi si temperaturuä cevasi mai redicatu suferu unu siru de descompösetiuni chimice, a caroru ter-

se teme de nici o pedepsă, și mai puțin de cătușe de tôte, — de mörte; era pe culpabilele nestrucate de totu, lu- vor infricosă și impede- că d'a comite crime și pedepse necapitali, inșă grele.

Pedepsă de mörte deci, ropetu că — în stări normale, nu e justificabile, și ca ne- justificabile — ea are a fi stersă din dreptul criminal. Argumentele ce ve aduc pentru aplicatiunea ei, se basedia — pro cum am mai atinsu, pe teori'a absoluta, nesuficiente pentru fundarea dreptului criminal. De aceea nou'a lege criminală germană, ce se credea pentru întregu imperiu german, sterge în principiu pedepsă de mörte, ca ne- ratiunale și asiă-dara nelegitimabile, pentru că e ne-necesaria și în sine barbara. Și chiar criminalistii, cari manea din teori'a absoluta și voru a o justifiă cu principjulu fundamen- tale alu dreptului criminal, după care tötă pedepsă, ce corespunde gradului subieptivu și obieptivu alu crimei, e drépta, — chiar acci criminalistii (*Rossi, Berner, etc.*) numai în casu de necesitate plededia pentru aplica- tiunea pedepsei de mörte. Necositatea ei inșă, în stare normale a statului, precum am are- tatu mai susu, nu essisto.

Ablegatii nostri nazionali deci, la des- baterea proiectului de lege criminală, ce eu- rendu se va presentă Camerii, sè se cugete bine asupra acestei cestiuni și — sè-si redice vöcea pentru stergerea pedepsei de mörte; ér mai departe, pentru carcere după sistem'a mistă, (genevrosă,) căci acest'a s'a doveditu în prassa — mai corespundietoria pentru îndrep- tarea și moralisarea culpabilului. Magiarii nu vor poté impută ablegatiilor nostri că vor- bescu pro domo, pentru că statistici'a criminală ni arăta, că în dieceniulu din urma, între condamnatii la mörte, numai 5—6 procente sunt romani, ecialalti fiindu mai toti de rasă talhariului de renume european, *Rószat Sándor*.

A pledă în seclulu culturai și alu uma- nitatii în contra pedepsei de mörte, este a pledă în contra barbariei și crudelitatii, și barbara și crudela este pedepsă de mörte, desi nu în acelu cumplitu gradu, cum era ca pana acü cinei dieci de ani în Ungaria, pana candu essistă pedepsă de mörte calificata, adica în- asprita cu crudime. Dacă e barbara, neumană, crudela pedepsă corporale, și — de atare acest'a s'a recunoscutu, căci de aceea s'a stersu în tötă statele europone, în 1868 și în Un- garia, — cu atätu mai barbara și mai crudela și în contrastu cu misiunea statului, ca or- ganismu morale, apare pedepsă de mörte, pen- tru că: „*Punendus nemo ultra meritum, intra meriti modum, magis aut minus pro utilitate.*“ (Grotius.)

Vatru, în 20 opt. n. 1874.

Grăia Murgu Liuba.

Diet'a Ungariei.

Prim'a siedintia a sesiunii presintii propriamente se începü astadi, în 28 opt. a.

c. căci numai astadi se începü și actiunea din partea regimului. După constituirea și alege- rea diverselor comisiuni, ministrulu presie- dinte, *Bittó*, espuse intentiunea regimulu, realtive la ordinea lucrărilor în sesiunea presente. Regularea ecilibrului în cas'a sta- tului se întonă ca prim'a și cea mai momentösa problema. De aceea se accentuă că legiloru finantiali va premerge numai deslegarea proiectelor de lege din sesiunea precedinte, modificate de tabl'a bișariloru, și anume: novel'a electorale, proiectulu de necompati- bilitate, de advocatura, alu notariatelor pu- blice și alu catastrului, — ér numai mai tardiu vor urmă legile administrationali și de jus- titia. Ministrulu presiedinte constată cu mangaiare, că s'a potutu primă diumetatea a dou'a din imprumutul luat, căci acü poté legelativ'a lucră liniscita la regularea cassei statului, de öra ce lipsele momentani nu o supera. Inchiă apoi aretandu, că reabilitarea finantiale și politica a Ungariei depinde de la regularea cassei statului; de aci rogă pre- tötă partitele, ca sè se aplece la sacrificiele ce le cere Stepanirea, ca döra se va poté resta- bili ecilibrului în decursulu alorü duoi ani, foră a se azardă interesele vitali al- statului!

Urmă apoi la tribuna ministrulu finan- tielorü *C. Ghyzy*. Döuc öre vorbi Ghyzy despro tristia și nemangaiatöria stare a tieriei, și prin descrierea sa făcü sè-si vina în ori și cei mai optimisti. Elu aretä, că s'au facutu economi- sări — fresce ne-insemnate și încätu iörta interesele Stepanilorü — în tötă ministerele, aforă de celu a cultului și instructiunii, și de celu alu honvedilorü. Spuse apoi că crutiärile nu ajută nimica, ei este neaperatu de lipsa urca- rea venitorulu prin introducerea de dări noue. Asomenea aretä că nici acest'a nu ajută, ei se mai cere că dările sè se încassiedu cu cea mai mare și mai nemilösa asprime. În urma apoi spuse că și acestea tötă nu duc la ferici- rea deplina, ei pre 1875 trebuie sè presente bugetulu cu unu defieitu de 27½ milioe florenti!

A aretatu Ghyzy, din candu în candu, și de unde vene reulu și necesulu ce bantue acü tier'a, și pe multi îi-a mustratu consciintia și au trebuitu sè rosiesce.

În urma si-a presentatu neînduratele proiecte de lege, unulu mai aspru și mai nomilösu decâtu celu alaltu. Atätu speciele de dări noue, cătu și mai vertosu modilöcele de a se încassă dările regulatu, au implutu de machiro și întristarea cea mai mare — ani- mele tuturorü patriotilorü adeveratü. —

De sub **Cargi'a Sioime'nü**, Carasiu, opt. 1874.

(Sè dăm respalata fie caruia după me- ritu.) — Am cetitu mai de multe ori în pre- tiiv'a nöstră „*Albina*“, despre necesarile in- telegintiei romane din Oravitia, necesari ce avü adese ori cu cutare procuroru regiu dela tribunalulu de acolo. Nu de multu de nou apară unu articulu în „*Albina*“, unde se scar- mona binisioru unu procuroru, cu numele

Lamberg, pentru ne-priceperea de lege și de dreptate. Dara se departă și acesta pasere — straina în tötă privint'a; veni inșă alca și mai curiösa, poté și mai periculösa.

Delocu după sesirea acestui procuroru în Oravitia, elu avü nepriceperea, de a emite unu *casu* sub nru 1018 din 19/8 c. contra tötă judeciile, contra totü judii cercuali etc. unde din pré nalt'a gratia poruncesce cu rigöre, ca nici unu oficiu, măcar comunalu, mai multu sè nu se folosësca de alta limba, de cătu de cea magiara! Adeca atät'a, că romanulu chiar la vét'r'a sa comunale sè se lapede de limba sa stramosiösa, și sè se folosësca de un a lui *cu totulu necunoscutu*, ca sè nu dieu — straina.

Ore dlu procuroru cetă legea? și anume §. 23 alu articulu 44 din 1868; și deca va fi cetitu, cum — pentru numele lui Ddieu, potea sè-lu persifledie asiă de uritu?!

Dara fiindu că Dsa în nepriceperea sa, sèu în ingamfarea animei sale a facutu acest'a, öra aflatus'au dintre pretorii seu judii distric- tuali, ori cercuali, dintre notari seu judii co- munalü vr'unulu, care sè-i contradica și sè-i splice legea, sanctionata de M. Sa, întru in- teresulu popöralorü?? Öre aflatu-s'a vre-unu domnu de romanu, sè-si apere limb'a mai- coci sale?

Am cercatu și întrebatu — juru im- prejuru, dar — n'am potutu află în sinulu nostru atare omu resolutu; am datu inșă în gardulu celu putredu de o atare propta firma și — nestrucata, de unu neromanu, carele merita totu respectulu patriotieu, merita deplin'a stima a legii, pro carea o apera, merita chiar stim'a domnilorü dela putere, deca acci'a au respectu de lege. Da, s'a aflatu unu d. pretoru neromanu, carele — frapatu de pretensiunea dlui procuroru, a saritu numai de cătu intru aপরca limbei poporului, și acest'a raritate de omu și de unguru și de — oficiante domnescu, cărui venimü sè ne în- chinămü prin acest'a, — este dlu pretoru cercualu *Biró Béla* din Iannu! Acest'a e, carele îndata oficiösu a reflectatu pro dlu procuroru, că — correa sa vatema legea și — nu se poté justifiă de felü!!

De securu Dlu procuroru nu-i va fi placutu, că s'a aflatu unu atare functionariu publicu, carele sè întreprinda seriosu — a- lumină creșii întunecatü de marirea prostie- tii sale.

Vediendu noi acest'a rara atitudine pa- triotica a numitului d. pretore, incuragiatu de acest'a virtute, un'a numai am mai cutesă a-i vere, aceea, că — precum s'a aretatu cu drep- tatea cătu tötă, sè binevoiösa a imbracisă mai cu caldura și interesele scolelorü nöstre nationali confesionali din cerculu seu, prin ce ne va deobligă în cea mai deplina mesura, eucerindu-ni totu d'odata animele. „*Deci sè dămü reconsciintia fie cărui după cum merita!*“ Sè traisca pretorele nostru dlu *Biró Béla* din Iannu!

Era coloralalti domni din poporu, din cugetu patriotieu îi recomandămü, sè-si iée de

esemplu pre Dlu *Biró*, și-sè fie apoi convinsi, că — poporulu îi va stima. —

Apropos! Sè ve enerediu, cum se splica că — de ce s'a inganfatu atätu de tare dlu procuroru din Oravitia. Se splica — dintr'o simpla cauza, dara periculösa!

Veniundu Dsa la Oravitia și trecendu pre langa „*Casin'a romana*“, diari d'asupra usiei de intrare inscripțiunea „*Casin'a romana*“, totu în acelu edificiu inșă, cu totulu în altu etagiu și departamentu, și-are Comun'a bi- roulu seu pentru edarea paselorü de vite. Toemai în diu'a venirii dsale la Oravitia erä mearcäu printr'o flamura magiara, spre semnu că örele de cancelaria s'au începutu; din nefericie, colorea verde din flamura sa fost cam stersu de plöia, și batea în venetu.

Dlu procuroru, cum ajunsse acasa, s ordina dlui pretore, precum și judeului comu- nale din Oravitia, cu numele Munteanu, sè mörge pentru d'a confisecă flamur'a nationala romana, dela *Casin'a romana*.

Mare li fü mirarea dlorü, cari mai erau sè capete böla de friguri, candu ajungödu la casina, nu aflara nici urma de flamura ro- manesca! Deci oi trebuira sè confisecă flamur'a unguresca. Seraca orbta și malitia, seraca egala îndreptatire și libertate constitutiunala, unde ati ajunsu prin — patim'a și neprepe- cea unorü domni aventuriosü!

Criticulu.

Bocsi'a montana, 10 opt. v. 1874.

(Referitiu la concliamat'a adunare ge- nerala straordinaria a Reuniunii invetiatorilorü romani gr. or. din dieces'a Caransebesului.) În anulu 1869, candu a intratu în viötia „*Reuniunea invetiatorilorü romani gr. or. din dieces'a Caransebesului*“, în tötă pärtille se potea observä bucur'a pentru rezultatele bine- facetörie ce se speräu, că vor sè provinä din acest'a Reuniune, atatu în privint'a perfectio- nării corpului invetiatorescu, cătu și în pri- vint'a scopului ei umanitariu, referitiu la crearea unui fondu pentru ajutorarea invetia- torilorü deficienti, precum și a veduvelorü și a orfanilorü lorü.

Activitatea, ce a desvoltatu acest'a Reu- niune pana la anulu 1871, a parutu a realisä frumösele scopuri prefapte, atätu în privint'a perfectiönării, cătu și în privint'a punerii fundamentului pentru fondulu susmentionatu. Tienutele adunäri generale au aretatu resul- tate destulu de imbucuratörie, și noi nici nu doriamü alt'a, de cătu ca interesulu și lucra- rea membrilorü pentru promovarea scopuri- lorü Reuniunii sè eröscă totu în proportiunea observata pana atunci.

Dela an. 1871, adica dela tienut'a adu- nare generale din Caransebesiu, în viötia Reuniunii nöstre s'a observatu unu felü de stagnare, care se apropiä de regresu și se vedea că din ce în ce devino totu mai pericu- lösa. Ce au potutu sè fie cauzele atunci la începutu, pe momentu nu amü potutu aflä

minu finale este straformarea în gazu de acidu carbonicu, ammoniacu, azotu, apa etc.

Gazulu acidu carbonicu, azotulu, acidulu sulf. hydricu, ammoniaculu și aburele de apa se respandescu în atmosfera, sèu se disolvu în umediäl'a tierinei. (*Figuer „Le lendemain dela mort.“* p. 5.)

Tötă aceste eleminte descompuse, pro- ducte ale putredii, conduse pe ori ce cale în organismulu omului, nepotendu-se asimilä acestuia, nu potü fi suportate, fara vre-o mare dauna pentru economia sa. Si cumcă suntü cäi, prin cari mortatiunile potü strică coloru vii, am atinsu mai susu. Se mai adaugemu, că es- latii inficiöse în acestea locvri persistu neînteruptu, desi într'unu modu multu mai încetu, decâtu ca între imprejuräri normali sè potemu observä.

În mesura multu mai empirica inșă se inficiedia aerulu de cate ori se destupa vre unu momentu, sèu mai vertosu candu se deschidu vre o cripta, unde jacu mai multe osaminte. Asiu dori ca fiecare dintre Dvöstra, sè asiste la deschiderea unei cripte, care multu timpu a închis în laintrulu ei cadavre putredite. CREDU că v'ati convinge, că acestu ultimü lacasiu nu convine sanetätii și că trebuie sè se îngögöscă omenimea de dela turarea acestui cuibu de morburü. Insusi mormentarii, acceti muncitori cu membre otiolite, a carorü sim-

tiuri se parü a fi tempite de miasmele cimi- terielorü, ei inea se întorcü cu aversiune dela gur'a criptelorü de căte ori le deschidu pentru descindarea unui nou öspe.

Wegmann — Ercolani, în brosiur'a sa despre arderea cadavelorü***) inșă mai multe casuri, unde sanetatea publicului au fostu în celu mai frapante modu periclitata prin ca- davre putredite. Unulu ca de proba aflü de lipsa a reproduce aici. Într'unu orasielu alu Germaniei, fü în seclulu trecutü mormen- tata în biserică o dama foarte corpulenta. Duminec'a proxima erä di de comuni- catu. Dintre 180 de comunicati, peste 60 se bolnavira de locu după acestu actu și dintre cari unii murira între celo mai erancene du- reri. Sa suspiciönatu, că vinulu cuminocaturei ar fi fostu otravitu. Clisierulu d'impreuna cu adjuntii sei furä numai decâtu arestati și tor- turati, desi ascurau că suntü nevinovati. În Dominic'a urmatoria la ordinatiunea au- toritätii civile s'a pusü pe altariu o cupa cu vinu — dostupata, carea după o öra fü în- carcata de mi de insecte. Investigandu ur- mele lorü s'a aflatu că acelea insecte esisara diu mormentulu acelei dame, carea nainte de 14 zile fusese immormentata în biserică.

***), „Die Leichenverbrennung als rationellste Bestattungsmethode“, vermehrte Auflage, Cea mai completa scriere de acest'a natura. —

Mormentulu se destupä, și dintre 4 ömeni, cari au lucratu acolo, 2 murira numai decâtu, ér celalalti furä numai cu anevöia scapati de mörte prin ajutoriulu medicilorü.

Interdicerea immormentärilorü, în su- terancle bisericesci, e inea unu triumfu alu progresului. Acumularca cadavelorü în jurulu bisericilorü, fie din iubirea de argintu a cle- rului, sèu din ambițiunea unorü familie, a fostu o procedura pre cătu de nerationale pro- atätu de stricatiösa, careu în tötă timpurile a datu unu contingente însemnatu de infectiuni prin gazuri miasmatiche.

Acumu sè vedemu pe ce alta cale potü strică cadavrele astrucate sanetätii ömenilorü?

Unu modilöcu puternicu, carele e capace a introduce germentii putredii în organis- mulu omului, este fara'ndoiöla ap'a.

E lucru cunoscutu, că päturile pamen- tului suntü förte poröso. Acest'a porositate face possibile stracurarea umediei la o in- departare multu mai însemnata, decâtu dis- tantia, ce de comunu o între cimiterie și locuintie ömenilorü. La noi în Austro- Ungaria, distantia ce trebuie sè desparta cimi- teriele de teritoriulu locuitu de ömeni, e pre- scria la 125 de stangini, de döuc ori mai mare decâtu d. e. în Italia. — Dar ce folosesc acest'a mesura escutata cu pucina rigoro, candu de o parte locuitorii se afla atätu pe

langa cimiterie, cătu și în laintrulu lorü, cari apoi ocașionalminte usioru potü deveni purtatorii infectiunii, ér de alta parte s'a constatatu, că difunderea sucurilorü și ga- zurilorü suterane în intensitate întrece distantia numita *Forster* (*Wegmann — Ercolani „Leichenverbrennung“* p. 26.) a aflatu, că — cu ocașiunea installării gazometrului în *Sandershausen*, apa în fantane a prinsu mi- rosulu și gustulu gazului la o distantia de peste 340 de stangini, ce numai după repararea gazometrului a încetatü. Directiunea ce si-iau apele suterane, ni-e putienu cunos- cuta. Sapendu o fantana, ne mirämü cum la o aduncime de diece stangini nu dămü de apa, pre candu în fantan'a vecinului, totu pe acelu nivou, la căti-va stangini, ap'a e în abun- dantia. Aici ap'a e buna, colo nu o poti bë. Candu seade Muresiulu într'o mesura nein- datinata, o mare parte a fantanelorü din Deva sèu a secatu de totu, sèu ap'a în ele e förte scadiuta. Cu scaderea Dimbovitiei la Bucu- resci, apele minerali dela Vacaresci au suferitu atätu de multu, în cătu începi a trage la in- doiöla feruginositatea lorü. Ce alta dovedesce acest'a invederata imprejurare, de cătu că apele suterane stau într'unu nescu förte es- tinsu. Astfelü usioru potemu cuprinde cum dimicaturi organice putredite potü veni în contactu infectivu cu organismulu nostru.

Resultatele operatiunilor

Institutului de credit si de economii „Albina“ in Sibiu, in trimestrul al III-lea, dela 1. Iuliu pana in 30 Septembrie 1874.

I. Reuniri de credit:

Cu finea lui Iunie a. c. se aflara in legatur'a reuniriilor de credit	
1944 participanti cu unu creditu preste totu de in decursulu patrariului III repasira	fl. 143649.48
12 participanti si din imprumutu se replatira	„ 16565.12
Remanu deci cu 30 Septembrie —	
1932 participanti cu unu creditu preste tota de	„ 127084.36
Fondulu de garantia alu reuniriilor cu 30. Septembrie a. c. e de	„ 43466.50

II. Depozite spre fructificare:

Starea depositelelor cu finea lui Iunie a. c. era de	„ 102825.04
In decursulu patrariului III s'au depusu	„ 34888.28
Astu modu starea totale a depositelelor in patrariulu III a fostu	„ 137713.32
In decursulu patrariului III se radicare	„ 18464.03
Starea lor cu finea lui Septembrie deci remase	„ 119249.29

III. Operatiuni de escomptu:

Starea portufoiului de schimburi (cambie) cu finea lui Iunie a. c. era de	
678 bucãti, in suma de	„ 248922.68
In decursulu trimestrului se mai escomptara	
831 bucãti, in suma de	„ 321678.75
prin urmare starea totale a portufoiului in patrariulu III fu de	
1509 bucãti schimburi in valõre de	„ 570601.43
In decursulu cartalului se rescumparara si rescomptara	
652 bucãti schimburi in suma de	„ 290305.19
Astu modu resulta cu 30 Septembrie 1874 starea portufoiului de	
857 bucãti schimburi, in suma de	„ 280296.24

IV. Operatiuni de lombardu:

Starea imprumutelor de lombardu a fost cu finea lui Iunie a. c. de	
17 bucãti in valõre de	„ 4502.—
In decursulu patrariulu se mai accordara	
4 imprumuturi in suma de	„ 3240.—
Astu modu starea totale a acestoru imprumute fu de	
21 imprumuturi in suma de	„ 7742.—
Se replatira in decursulu trimestrului	
6 bucãti in valõre de	„ 2368.—
Prin urmare starea imprumutelor de lombardu cu finea Sept. e de	
15 imprumuturi, in suma de	„ 5374.—

V. Operatiuni ipotecarie:

Starea imprumutelor ipotecarie a fost de	
38 bucãti, in suma de	„ 20070.—
In decursulu patrariului III se mai accordara	
6 bucãti, in valõre de	„ 2000.—
Starea totale cu finea lui Septembrie a. c. a fost deci de	
44 imprumuturi, in suma de	„ 22070.—
Revenimentulu casei in cele trei luni fu preste totu de	„ 736422.01

Statulu generalu cu 30. Septembrie 1874:

I. In numerariu	„ 6868.77
II. In obligatiuni dela participanti	„ 127084.36
III. Portufoiulu de schimburi (cambie)	„ 280296.24
IV. Lombardu	„ 5374.—
V. In Obligatiuni ipotecarie	„ 22070.—
VI. In chãrthie de valõre	„ 16080.53
VII. Moneta	„ 389.35
Totalulu	„ 458163.25

Sibiu, 30 Septembrie 1874.

Directiunea institutului.

Rectificare.

In articolulu intitulatu „Trei zile din vieti'a nõstra politica-nationale“, aparutu in nr. 75. alu diurnalului „Albina“, pag. 4. col. 1 catra sfersitu, din erõre de pãna alu numitu dlu parinte Groza, in loculu dlu parinte Sturza — ce prin acest'a se rectificã X. X.

Publicatiuni tacsabili.

Concursu:

Pentru ocuparea postulu de Capelanu pre langa debilisatulu parocu din comuna Ciclova-M. in protopresbiteratulu Bisericii albe, se escrie concursu cu terminu de saptamanu dela prim'a publicare.

Emolumintele suntu: una sutã de florini v. a. in bani gata, dela maritã C. R. a cãiloru ferete din Viena patru care de lemne uscato fora tacsã si din indatinat'a stola a treia parto dela 380 de casa cu aurariu.

Doritori de a ocupã acestu postu, sã se-si tramita recursele—instruate in sensulu Statulu org. bis. — catra Dlu Protp. Iosif Popoviciu in Iamã.

Ciclova-M., in 14 octõbre 1874.

In contielegere cu M. On. Dnu protopresbiteru actualu:

Comitetulu parochiale.

cu tempulu inse cauzele au devenitu simtitorie, si asiã amu trebuitu sã le cunoõsemu.

Cauzele acestei decaderi au fost si sunu: de o parte procederea necorecta, in multe privintie chiar arbitraria — a presidiulu carele prin acest'a de si põte nu a intentionatu, totusi avã nefericirea a influentiã, ca in multi membri si Reuniunii sã amortiesca interesulu pentru cauzele Reuniunii; pe de alta parte indiferentismulu, de care nu erau dõra inca desfacuti toti membri, er presidiulu — prin tactica si circumspectiune — nu a sciutu sã-lu devinga si sã-lu prefaca in interesare energica.

In astfelu de stare a lucrului, noi nu amu intrelasatu a conferã despre cauzele Reuniunii nõstre cu cei mai distinsi barbati ai nostri, despre acaroru devotamentu pontru inaintarea intereselor invetiatorilor nostri amu fostu pururea convinsi. Parerile nõstre — ca rezultatu a indelungatelor premeditari si consultãri din mai multe pãrti — amicabile si private totdeauna le-amu comunicãtu si presidiulu cu rogarea: ca sã caute a le validã, aretandu ele ca cu degetulu cã promõva interesele reuniunii nõstre. Multe ideie bune si practice au fostu intre cele ce i recomandãrãmu, dar presidiulu mai nici un'a n'a efeptuatu. Facendu noi astu-feliu esperintie despre prã pucin'a interesare a presidiulu facia de cauzele Reuniunii nõstre preste totu, ne amu otaritu — pentru validitãrea ideieloru practice, a influentiã asupra lui cu tõte poterile morali, si a cautã sã-lu convinõgemu despre necesitateã unuia sãu altuia pasiu, er — deca elu totusi n'ar voi sã-lu intreprinda, celu puõinu sã lu impedecãmu in alte intreprinderi concepute de elu, cari cauzelor Reuniunii nõstre numai stricatiõso potu sã fia.

In analoga pusetiune suntemu de presentu, candu vedemu, cã presidiulu fara de vr'o motivare, conchiamã in nr. 73 alu Albinei adunarea generalã la Lugosiu si nu la Boesia montana, cum s'a decisu in ultim'a adunare geneneralã. In acestu casu presidiulu nu põte scusã nelegalitateã si abususulu prin fictiunea inventata, numindu adunarea generalã din Lugosiu „straordinaria.“

Nu pote presidiulu sã ne imbecite cu apa rece, cãci lumea scie, cã de duoi ani nici o adunare generalã nu s'a tienutu. Noi protestãmu contra acestei nelegalitãti cu atãtu mai vertosu, de õrece amu cercatu a convinge presidiulu pre cale privata, cã conchiamarea adunãrii generalã la Lugosiu, prin care se vatema decisulu ultimei adunãri generalã, nici de cum nu põte fi spre folosulu Reuniunii nõstre, pe candu elu pentru propunerea lui nici unu motivu acceptabilu n'a potutu produce, deca n'amu voi dõra de atare sã luãm capriciulu seu.

Dreptu aceea, credemu cã am intempinatãu consentiulu colegiloru, candu ne-amu

intrepusu — din motivele susu insirate — atãtu prin telegramulu din 20 octõbre, datu de aici diurnalulu „Albina“, cãtu si prin epistõle private deschise, a impedecã presidiulu dela comitereã neegalitãti prin conchiamarea adunãrii generalã pe estu tempu la Lugosiu.

Ne rugãmu dara, cã presidiulu — pe langa observarea decisulu ultimei adunãri generalã, sã conchiamã o nõua adunãre geneneralã, pentru estu tempu la Boesia montana, inse cãtu mai in graba.

Martinu Tiapu, Ioane Marcu, invetiatoriu in Fizesiu si vice-presidintele Reuniunii. invetiatoriu in Boesia montana si membru alu comitetulu Reuniunii.

Varietati.

(Junimea romana din Sibiu arangiãdia o petrecere de dantiu) in diu'a alegerii de metropolitu. Venitulu curatu e destinatulu pentru infintiãrea uniu fondu, din care sã se sustina unu cabinetu de leptura ce doresco tenereã romana sã-si deschidie in Sibiu. —

(Õre-cins a reclamatu dõue obiecte de la loteriã in profitulu bisericii rom. din Deva,) inso din nenorocire i se pierdã adres'a; de aceea este rogatu sã-si reaciõsca coreã, comunicãndu-si adres'a. Reclamarea obiectelor se facã pre la inceputulu lunci sept. Losurite suntu nrii: 143 . . . si 143 . . . , se cere deci ca ultim'a cifra sã se insemne de catra proprietariulu loselor, ca dovãda. Se castiga prin ele: o parchieã de pontofi si 3 garniture de perina. —

(In Naseudu) grasãdia dyphteritis si de aceea s'au curmatu prolegerile in clãssile inferiori ale gimnasiulu superiore de acolo.

(Procesulu de presa,) intentatu prin L. Koos contra diurnalulu umoristicu „Gurãtatulu“ s'a pertraptatu naintea curtii juratoriloru din Aradu. Autorele articolulu, Longinu Hossu, e condamnatu la: o luna inchisore, 180 fl. muleta banale, 50 fl. spelele procesuali si 5 fl. diurn'a interpretelui. S'a insinuatu apelata.

Insciintiere scolastica!

Cu inceputulu anulu scolasticu se deschide in Caransebesiu si clas'a IV. gimnasiale. si dupa cum suntemu informati, gimnasiulu acest'a are sã se completeã prin deschiderea in fia-care ana cãte a unei clãssi. Parintii, cari dorescu a-si tramite copiii la acestu institutu, suntu deci avisati, cã inscrierile se incepu in 29 octõbre si tienu pana in 3 novembro a. c. cal. nou.

Caransebesiu, in 20 octõbre 1874.

Basilu Mandreanu, professore gimnasialu.

Dara nu numai din consideratiuni igienice s'a doveditu intierinãrea de daunõsa. Esistu si alte, nu mai putienu importanti, motive, cari reclama cu intetire reformarea acestu usu.

Abiã este orasiu in Europa, unde caus'a cimiterieloru nu ar fi un'a dintre cele mai nesuferite, din punctu de vedere economicu. Implindu-se in cursulu aniloru teritoriulu de cadavre, comunitatea trebuã sã se ingrigesca de unu locu potrivitu pentru morti, sacrificãndu astfelu o parte insemnata din teritoriulu fructificatoriu, pentru alu aruncã in categoriã capitaleloru mõrte! Cu ocasiunea deschiderii uniu nou cimiteru s'a datu impulsu cãtãtãeniloru din Zurich, de s'au adunatu la unu meetingu unde 2000 de õmeni in bisericã Sãlui Petru, in frunte cu preotii, profesorii si medicii cetãtii, s'au dechiaratu pentru stergerea intierinãrii si introducerea arderei cadavreloru. Si acest'a din causã cã — in proportiune cu desimea populatiunei in miculu cantonu, teritoriulu ce ocupã cimiteriele e multu mai estinsu, decãtu ca lips'a lui sã põta fi suportata. In Paris caus'a cimiterieloru a devenitu o adevãrata calamitate. Parisulu posedie de presinte 20 de cimiterie, dintre cari 14 suntu intre murii cetãtii, er 6 afara de cetate. Cele 14 din cetate suntu in principiu nohise; in cele mai insemnate dintre ele inse,

adeãca in Pãre-Lacheise, Montmartre si Mon'parmessu se permitu inca numai in criptele familiari immõrmentãri. Celcãlalte voru fi in scurtu tõte implute. Cestiunea deschiderii uniu nou cimiteriu e la ordinea dilei. S'a proiectatu Mery-surdisse pentru arangearea uniu imposante cimiteriu comunu parisieniloru. dar fiindu cã loculu numitu se afla in o indepartare fõrte mare, proiectulu dede — mai vertosu la classea mai seraca a poporulu, de o opoziitiune fõrte apriga. Dlu Herold referintele causei inserate, dise la capetulu referentel salo: „Cu parere de reu a rebuitu sã lasãmu la o parte cestiunea arderei cadavreloru, unu sistemã carele atãtu din punctu de vedere alu senetãtii publice, cãtu si din alu lipsei de teritoriu si alu cultulu mortiloru, e fõrte recomandabile, dar pre carele legile cari suntu in vigõre in Franciã inea nu ni-lu permitu. — („Le Figaro“, la finea lunci aprilu 1874.)

Din punctu de vedere alu moralitãtii publice inea se combatie intierinãrea.

Profanarea sanctuariulu funebru, mai vertosu din intentiune talharõsca, obvine — durere — destulu de desu. Desgroparea mortiloru, cu scopu d'a-i despoziã de pretiõsele ce suntu asiediate in coeciugu, se intempla adeseori. In ultimulu resboiu civile alu Franciei, comunistii au intratu in catacombele Parisulu, unde jacu osãmintete domnitori-

loru, si cu mani sacrilege au rapitu totu felulu de pretiõse, cari ornasera mormentele — Casuri de unu caracteru multu mai infernalu ni suntu cunoscutu din seclii trecuti, candu morti immõrmentati si pudretiti se scotiãu din mormentu, pentru cã sã li mesure pedeps'a, careã in vieti'a nu o au induratu. Unu casu revoltatoriu de anima si spiritu, din dominiulu istoriei antice, ni permitemu a reproduce, pentru cã elu caracterisãdia in celu mai eclatante modu pana unde põte ajunge veleitãta omenesca.

Pap'a Stefanu ordinã desgroparea antecesorelui seu Formosu — in 896, care erã de optu luni immõrmentatu si putredise de totu. Apoi lu-invescã pe unu tronu in mediloculu salei „Sinodulu groznicu“ (Synodus horrenda), unde apoi i intinse unu procesu formale, prin acusa si aperedã. Dupa inchieãrea acestei proceduri judetiale — Stefanu se rapedi asupra cadavruulu, lu-impinse diosu de pe tronu, ordonã calãiloru a-i taiã degetele, cu cari acela a fostu santitu episcopii si a-i aruncã corpuulu desbracatu in Tibru. Pescãrii scotiãdu cadavruulu lui Formosu, l'au ingropatu interimalu, care inea, dupa asasinãrea „hienã“, cum numiãu Romanii pe Stefanu, fu cu tõta pompa, la ordinaãtiunea papei Romanu, immõrmentatu.

Va urmã.